บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การปฏิรูปการศึกษาเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีความคาดหวังว่าจะสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่เดิมให้เบาบางลงหรือหมดไปและสามารถพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายความเป็นเลิศทางการศึกษาในปี 2550 โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ เพื่อให้ประชาชนไทยมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพัฒนาประเทศชาติให้สามารถอยู่ในสังคมโลกอย่างเป็นสุข

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จึงได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของผู้ทรงคุณวุฒิ นักการศึกษา นักวิชาการทั้งหลาย จากการอ่านงานวิจัยและตำรา วิชาการต่างๆ แล้วนำมาสรุปเป็นแนวคิดและหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งจะนำเสนอในประเด็นดังนี้

1. การประเมินผลโครงการ
   - 1.1 ความหมายของการประเมิน
   - 1.2 ประเภทของการประเมิน
   - 1.3 รูปแบบของการประเมิน
   - 1.4 การประเมินผลในรูปแบบของ CIPP Model
2. แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิรูปการศึกษา
4. สรุปงาน/โครงการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาทที่สนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
   - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
   - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. การประเมินผลโครงการ

1.1 ความหมายของการประเมิน

การประเมินหรือการประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการหนึ่งใน

กระบวนการจัดการศึกษาและการจัดการในด้านอื่น ๆ เป็นการดำเนินการให้ได้ข้อมูลสำหรับประกอบการ ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะประกอบการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการพัฒนางาน กิจกรรม หรือโครงการให้เจริญก้าวหน้า มีผู้ให้ความหมายของการประเมินไว้หลายทัศนะ ดังนี้

1.1.1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ (สุขุม มูลเมือง. 2530 : 2)

1.1.2 เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูล ข้อสนเทศที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ไว้ใช้พิจารณาเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ

1.1.3 เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ

1.1.4 เป็นกระบวนการตีความหมาย (Interpretation) และการตัดสินคุณค่า (Value Judgment) จากสิ่งที่วัดได้จากการวัดผล การประเมินผลต้องอาศัยวิธีการที่มีระบบแบบแผนในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนเหตุผลประกอบการพิจารณาตัดสินว่า กิจกรรมการศึกษานั้นดีหรือเลวอย่างไร เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมประการใด คือการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริง และเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เพื่อตัดสินใจได้ว่าโครงการดังกล่าวดีหรือไม่ดีอย่างไร หรือเป็นการค้นหาผลของกิจกรรมที่วางไว้ประสบความสำเร็จ ตรงกับวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ (นิศา ชูโต. 2532 : 8)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.1.5 เป็นการตรวจสอบ เพื่อศึกษาดูว่าโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นบรรลุเป้าหมายเพียงใด หากไม่บรรลุเป้าหมาย มีอุปสรรคปัญหาตรงไหนอย่างไร จะมีวิธีการแก้ไขหรือไม่ จะแก้ไขโดยวิธีใด หากจะสร้างโครงสร้างลักษณะเดียวกัน จะสามารถป้องกันปัญหาและอุปสรรคนั้นไม่ให้เกิดขึ้นได้อย่างไร และจะสามารถป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นนั้นได้อย่างไร (สมหวัง พิธิยานุเคราะห์. 2524 : 30)

1.1.6 เป็นกระบวนการที่กระทำอย่างเป็นระบบ เพื่อประเมินและวัดปัจจัยนำเข้าจริงกระบวนการผลผลิตและการดำเนินการที่กำหนดไว้สามารถดำเนินการได้ตามโปรแกรมหรือนโยบายเพื่อเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงกับสิ่งที่คาดหวังไว้

สรุป การประเมินเป็นกระบานการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ ข้อมูล การหาความหมายและคุณค่าต่าง ๆ ที่จะตอบสนองความต้องการ แนวทางวิธีการปรับปรุง แก้ไข การจัดการเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการ และผลการดำเนินงานเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกทางเลือก พัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขให้มีคุณภาพ

1.2 ประเภทของการประเมิน

การประเมินโครงการสามารถแบ่งได้หลายประเภทตามเกณฑ์ในการแบ่งดังนี้ (ไพศาล หวังพานิช. 2537 : 6)

1.2.1 แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน หรือยึดความต้องการในการประเมินเป็นหลัก การประเมินโครงการจะมีอยู่ 2 ประเภท

1) การประเมินความก้าวหน้าของโครงการ (Formative Program Evaluation) การประเมินประเภทนี้มุ่งตรวจสอบ ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินการ ตลอดจนศึกษาความก้าวหน้า ปัญหา ข้อบกพร่องต่าง ๆ ของโครงการในระหว่างปฏิบัติตามโครงการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของการแก้ปัญหาต่าง ๆ และให้โครงการดำเนินไปด้วยความราบรื่นเป็นไปตามเป้าหมาย การประเมินประเภทนี้จะประเมินระหว่างที่โครงการดำเนินอยู่ หรืออาจเป็นระยะครึ่งโครงการ (Midterm Evaluation)

2) การประเมินสรุป(Summative Program Evaluation) เป็นการประเมินผลเบ็ดเสร็จเมื่อสิ้นสุดโครงการ(Final Evaluation) วัตถุประสงค์ของการประเมินก็เพื่อตรวจสอบคุณภาพความคุ้มค่าของโครงการหรือมุ่งพิจารณาว่าโครงการนั้นๆได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และยังสามารถประเมินไปถึงผลกระทบที่เกิดจากโครงการนั้นด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.2.2 แบ่งตามลำดับการบริหารโครงการ ซึ่งจะมีการประเมิน 3 ประเภท คือ

1) การประเมินก่อนการดำเนินงาน (Pre - Evaluation) เป็นการประเมินสภาพความพร้อม ความเหมาะสม ความจำเป็นของโครงการ ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ รวมถึงการประเมินตัวโครงการที่กำหนดขึ้น

2) การประเมินขณะดำเนินงาน(Implementation Evaluation) เป็นการประเมินการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ของโครงการ โดยมีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานตามแผน ตลอดจนความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขที่ทันท่วงที

3) การประเมินหลังจากการดำเนินการ (Post-Evaluation) จัดเป็นการประเมินผลสรุป ซึ่งกระทำในระยะสิ้นสุดโครงการ โดยมักจะให้ความสนใจในผลผลิต (Output) ผลที่ได้รับ (Effect) และผลกระทบ (Impact)

1.3 รูปแบบของการประเมิน

รูปแบบหรือแนวคิดการประเมินมีหลายรูปแบบและหลายแนวคิด (ประชุม รอดประเสริฐ . 2539 : 85-88) ได้สรุปรูปแบบการประเมินแบบต่าง ๆ ดังนี้

1.3.1 การประเมินแบบการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) เป็นการประเมินที่ยึดผลงานในเชิงปริมาณที่สามารถวัดได้เป็นหลัก รูปแบบการประเมิน เน้นการทดลองข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และผลงานที่เกิดขึ้นจะนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยวิธีการหา สหสัมพันธ์ การประเมินตามรูปแบบนี้นิยมใช้สำหรับการประเมินงานด้านบริการสังคมมากกว่าการประเมินในรูปแบบหรือแนวคิดอื่น ๆ ผู้ที่ เสนอแนวคิดการประเมินรูปแบบนี้อย่างกว้างขวาง คือ ริฟลิน (Rivlin)

1.3.2 การประเมินแบบยึดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) เป็นการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก หรือเป็นฐานการประเมิน(Goal-Based Model) ซึ่ง ไทเลอร์ (Tyler) เสนอแนวคิดนี้ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียน การประเมินในรูปแบบนี้วัตถุประสงค์ของงานโครงการจะถูกแยกย่อยออกเป็นงานที่แต่ละคนจะปฏิบัติ และ เมื่อทุกคนปฏิบัติงาน พฤติกรรมของแต่ละคนจะปรากฏขึ้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะสามารถวัดได้โดยแบบสอบถาม (Test) หรือพิจารณาเปรียบเทียบกับ เกณฑ์กลาง (Norm Referenced) หรือ (Criterion Referenced) ที่ได้กำหนดไว้ ความแตกต่าง ของพฤติกรรมหรือผลการกระทำกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้คือ สิ่งที่บอกถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.3.3 การประเมินแบบยึดการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการประเมินที่ยึดรูปแบบหรือกระบวนการตัดสินใจเป็นบรรทัดฐานโดยผู้ประเมินจะต้องเสนอข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ ผู้มีอำนาจตัดสินใจเป็นผู้พิจารณาเพื่อการตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไร ข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการเป็นสำคัญ ผู้ประเมินทำหน้าที่ กลั่นกรองวิเคราะห์เหล่านั้นเพื่อทำการเสนอในการพิจารณาตัดสินใจโดยผู้บริหาร ผู้เสนอแนวคิดนี้คือ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ในรูปแบบ CIPP Model

1.3.4 การประเมินแบบยึดความเป็นอิสระจากเป้าประสงค์ (Goal Free) เป็นการประเมินที่มีลักษณะตรงข้ามกับการประเมินแบบยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักเป็นการประเมินทุกส่วนและทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากโครงการ แล้วพิจารณาดูว่าเป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่ โดยไม่ต้องเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะถ้านำไปเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการจะทำให้ผู้ประเมินละเลยผลกระทบบางอย่างที่เกิดจากการดำเนินงานของโครงการ การประเมินแบบนี้ต้องการลดความลำเอียงของผู้ประเมินที่มุ่งพิจารณาส่วนใดส่วนหนึ่งของโครงการ สไครเวน (Scriven) เป็นผู้เสนอแนวคิดและรูปแบบการประเมิน ซึ่งได้รับการยอมรับและนำไปใช้กับการประเมินโครงการของกลุ่มผู้บริโภคสินค้า โดยประเมินหาความนิยมของผู้บริโภคสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องรู้วัตถุประสงค์ของผู้ผลิต

1.3.5 การประเมินแบบศิลปวิจารณ์ (Art Criticism) เป็นรูปแบบการประเมินที่วิวัฒนาการมาจากศิลปะในการวิพากษ์วิจารณ์งานศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยผู้ประเมินจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหรือโครงการเป็นอย่างดี แล้วชี้แจงให้ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องกับการพิจาณา ตัดสินการดำเนินงานได้เข้าใจและทราบถึงผลดีผลเสีย และคุณค่าของโครงการอย่างเด่นชัด การประเมินรูปแบบนี้ไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอน แต่เป็นเกณฑ์ที่เป็นไปตามความเชื่อความนิยม ความรู้สึก ของผู้ประเมินและผู้รับฟังเป็นสำคัญ ไอสเนอร์ (Eisner) เป็นผู้เสนอแนวคิดและรูปแบบการประเมิน

1.3.6 การประเมินแบบรับรองมาตรฐาน (Accreditation) เป็นรูปแบบการประเมินที่เกิดจากการรวมตัวกันของผู้ประกอบการชนิดเดียวกัน ประเมินการปฏิบัติงานของกันและกัน หากการประเมินเป็นที่พอใจของคณะประเมิน จะมีการเสนอให้รับรองยอมรับการดำเนินการเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การประเมินแบบตรวจสอบทางวิชาชีพ (Prefessional Review)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.3.7 การประเมินแบบสอบสวนสืบสวน (Adversary) เป็นการประเมินโดยการเลียนแบบการพิจารณาของศาลที่ไต่สวนในคณะลูกขุน โดยผู้เชี่ยวชาญ (คณะลูกขุน) จะทำการสืบค้นและสอบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นข้อดีและข้อเสียของโครงการจากบุคคล 2 ฝ่าย คือผู้เห็นด้วยกับ ผู้ไม่เห็นด้วยกับโครงการ เมื่อได้ข้อเท็จจริงจนเป็นที่พอใจแล้ว จะสรุปพิจารณาตัดสินใจดำเนินงาน โครงการนั้น เป็นการประเมินที่มีความยุติธรรม และมีลักษณะของการเป็นจริงเป็นจังเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลกลุ่มผู้ประเมิน

ที่ให้ความสนใจการประเมินรูปแบบนี้คือ วูลฟ์ (Wolf), โอเวนส์ (Owens) และเลอแวงน์ (Levine)

1.3.8 การประเมินแบบการถ่ายทอด (Transactions) เป็นการประเมินที่ผู้ประเมินอธิบายรายละเอียดของโครงการให้เป็นที่เข้าใจแก่ผู้ที่ดำเนินงานโครงการ และผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ แล้วบุคคลทั้งสองฝ่ายต่างต่อรองซึ่งกันและกันก่อนจะตกลงอย่างใดอย่างหนึ่ง การประเมินวิธีนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์อย่างละเอียดและบันทึกรายละเอียดและเหตุผลเหล่านั้นไว้ สเตก (Stake) เป็นผู้เสนอแนวคิดและรูปแบบการประเมิน

การประเมินการดำเนินงานทางการศึกษา นักการศึกษาได้แสวงหารูปแบบการประเมินผล ที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์อย่างมาก เพื่อนำมาใช้ในการประเมินในโครงการ และพบว่ารูปแบบการประเมินโครงการที่สำคัญและได้รับการยอมรับมาใช้กันมากในทางการศึกษามี 3 กลุ่ม ดังนี้ (สมบูรณ์ ชิตพงศ์ และคณะ. 2537: 34)

กลุ่มที่ 1 รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgment Evaluation Models) ได้แก่ รูปแบบการประเมินของ สไครเวน (Scriven), สเตก (Stake) และไพรวัส (Provus)

กลุ่มที่ 2 รูปแบบการประเมินที่เน้นการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ (Decision Oriented Evaluation Models) ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสตัพเฟิลบีม (Stufflebeam) และอัลคิน (Alkin)

กลุ่มที่ 3 รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Objective Centered Evaluation Models) ได้แก่ รูปแบบการประเมินของ ไทเลอร์ (Tyler), แฮมมอนด์ (Hammond) และครอนบาค (Cronbach) การประเมินด้วย CIPP Model

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.4 การประเมินผลในรูปแบบของ CIPP Model

ในการประเมินการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษานี้ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะประเมิน หลักการ เหตุผล และวัตถุประสงค์ของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาว่ามีความจำเป็นความเหมาะสมที่สอดคล้องความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ปัจจัยเบื้องต้นมีความพร้อมที่จะเอื้อต่อการดำเนินงานเพียงใด ตลอดจนผลการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ กลุ่มโรงเรียนในระดับใด จึงกำหนดรูปแบบในการประเมินโดยใช้ CIPP Model ของ Stufflebeam ซึ่ง ประชุม รอดประเสริฐ (2529: 91) ได้อธิบาย CIPP Model ไว้ในการบริหารโครงการ ดังนี้

เป็นการประเมินโครงการประเภทของการตัดสินใจ มี 4 ชนิด คือการประเมินด้านสภาพแวดล้อม(Context Evaluation) การประเมินข้อมูลนำเข้า (Input Evaluation)การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาเหตุผลในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะระบุถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่อาจมีผลกระทบต่อโครงการ ระบุถึงความต้องการและโอกาสต่าง ๆที่จะ เกิดขึ้นรวมทั้งการคาดการณ์ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาที่จะเกิดขึ้นแล้วจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของ โครงการขึ้น การประเมินด้านสภาพแวดล้อมจำแนกออกเป็น 2 วิธี คือ

1.1 การประเมินตามสภาวการณ์ (Contingency) เป็นลักษณะของการประเมิน ที่มุ่งค้นหาพลังหรืออิทธิพลที่อยู่ภายนอกระบบที่จะสามารถนำมาเพื่อปรับปรุงแก้ไขระบบให้ดีขึ้นโดยการประเมินค่านิยม เจตคติ สภาวะเศรษฐกิจ สภาวะทางการเมือง ความเปลี่ยนแปลงของประชากร เพื่อนำไปสู่การคาดการณ์ข้อมูลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและนำข้อมูลนั้นทำการวิเคราะห์ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2 การประเมินความสอดคล้อง (Congruence) ที่เปรียบเทียบกันระหว่างผลที่เกิดขึ้นจริงกับผลที่คาดหวัง ว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกัน เป็นการประเมินทั้งระบบเพื่อตรวจดูว่าการดำเนินงานโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในโครงการ ในด้านโครงสร้างการบริหารงาน การวางแผนดำเนินการ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างแผนกต่าง ๆ

2. การประเมินข้อมูลนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอข้อมูลสำหรับการกำหนดวิธีการในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์โดยจะให้ระบุให้ทราบข้อมูลนำเข้า ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.1 สมรรถภาพและความรับผิดชอบของบุคคลและของหน่วยงานที่จะบริหารโครงการ

2.2 กลยุทธ์หรือยุทธวิธีที่จะทำให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์

2.3 รูปแบบเฉพาะของข้อมูลที่จะช่วยสนับสนุนการนำไปใช้ ของยุทธวิธีที่ได้เลือกสรรแล้ว

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อควบคุมการบริหารโครงการ ผลการประเมินจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโครงการใช้ปรับปรุง

โครงการให้สามารถดำเนินการและบรรลุจุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดมุ่งหมาย การประเมินเพื่อตรวจสอบทรัพยากรหรือความบกพร่องในการดำเนินโครงการ เพื่อเสนอข้อมูลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจดำเนินโครงการ และดำรงไว้ซึ่งการดำเนินโครงการที่เป็นไปด้วยดีกลยุทธ์ในการประเมินจะต้องทำการประเมินหรือวิเคราะห์ความเหมาะสม ความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร ประเมินความสามารถในการบริหารโครงการของผู้ดำเนินโครงการตลอดจนความเป็นไปได้ของรูปแบบโครงการที่ได้กำหนดขึ้น

4. การประเมินผลงาน (Product Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อการพิจารณาตัดสินใจ หรือการแสดงความคิดเห็นต่อความสำเร็จของโครงการทั้งใน ขณะที่โครงการกำลังดำเนินอยู่ และเมื่อได้เสร็จสิ้นลง จะเป็นการเปรียบเทียบระหว่างผลงานที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์หรือมาตรฐานหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นไว้

จำเนียร สุขหลาย และคณะ (2548: 182) กล่าวถึงการประเมินแบบ CIPP Model ว่าเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการถึงความก้าวหน้าและบ่งชี้จุดเด่นจุดด้อยของโครงการ ในอันที่จะนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการและเป็นการประเมินรวมสรุปหลังโครงการสิ้นสุด เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการจะทำการประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเน้นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม มีวิธีการประเมิน 2 วิธี

1.1 การประเมินตามสภาวการณ์ (Contingency Mode) เป็นการประเมินเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ (Opportunities and pressure outside of the immediate system) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้นโดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดกว้าง ๆ เช่น การสำรวจงานวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การประเมินในค่านิยมของชุมชน แนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจ สถิติประชากร

1.2 การประเมินความสอดคล้อง (Congruence Mode) เป็นการประเมินเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้นจะประเมินในด้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุกน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบวิธีการที่ใช้ในรูปของราคาและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตรากำลัง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพภายในโครงการเท่านั้น เพื่อที่จะเป็นตัวกำหนดยุทธวิธีให้การดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้เพื่อรวบรวมสารนิเทศ สำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน และเพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ทั้งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการและสิ้นสุดโครงการ ระเบียบวิธีทั่วไปของการประเมินผลผลิตคือ การกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบกับผลที่วัดมาได้กับมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์(Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนและทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

สุขุม มูลเมือง (2530 : 16) ได้นำเสนอ CIPP Model ในเทคนิคการประเมินโครงการไว้ว่า เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหรือสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสม ในการประเมินนั้นมุ่งประเมินจากสิ่งที่จะประเมิน 4 ด้านด้วยกัน คือ

1. สภาพแวดล้อม (Context) เพื่อพัฒนาจุดมุ่งหมายของโครงการ
2. ปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อออกแบบโครงการ
3. กระบวนการ (Process) เพื่อประเมินขั้นตอนในการดำเนินงานของโครงการ
4. ผลผลิต (Product) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ตามโครงการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2. แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2.1 บทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษา ไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐ จะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัย ศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และการส่งเสริม ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมของชาติ

สาระสำคัญในรัฐธรรมนูญดังกล่าว นำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ

ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวครั้งใหญ่ของครู อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งหลาย เพราะนับแต่ นี้ไป การศึกษาของประเทศจะต้องมีการปฏิรูปปรับเปลี่ยนไปสู่การจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม และจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุด เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาลักษณะของคนไทยที่พึงปรารถนา คือ ดี เก่ง และมีความสุข

ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ความผันผวนทางการเมือง ความผุกร่อนทางวัฒนธรรมและศีลธรรม ความพ่ายแพ้ในสนามแข่งขันที่ต้องวัดกันด้วยคุณภาพ สมรรถภาพ และสังคมไทยเริ่มตื่นตัวที่จะติดตามความเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกและทางลบของประเทศชาติอย่างใกล้ชิด เมื่อใดก็ตามที่คนส่วนใหญ่ของประเทศยังยากจนและอ่อนด้อยขาดสิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และการทำมาหากิน เสียงเรียกร้องให้มีการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาก็ยิ่งดังก้องขึ้นตามลำดับ และเร่งรีบให้เกิดการปฏิรูปโดยพลัน

รัฐได้ทุ่มเทงบประมาณ เพื่อการจัดการศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนได้แสดงความมุ่งมั่นในการปรับปรุงกระบวนการศึกษาทุกด้านให้สามารถสนองตอบความต้องการของชีวิตและสังคม และก้าวทันต่อความก้าวไกลของสังคมโลก แต่สภาพปัจจุบัน การจัดหลักสูตร และการเรียนการสอนยังไม่บรรลุ

เป้าหมายที่พึงประสงค์ ความยากจน ความงมงาย ความเอารัดเอาเปรียบ ความทุจริต ยังมีอยู่ทุกหนแห่ง ช่องว่างห่างไกลระหว่างคนรวย กับคนจน การเรียนการสอนยังไม่มีคุณภาพเป็นที่พอใจ คนไทยต้องมีความรู้ ความสามารถมากกว่านี้ โรงเรียนต้องมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ อะไรที่บ่งบอกว่าต้องปฏิรูปการเรียนการสอนในโรงเรียน คนทุกวัยตั้งแต่เกิดจนจบมหาวิทยาลัย เรียนแต่วิชา รู้แต่หนังสือ ถูกล้อมกรอบด้วยตารางสอนและห้องเรียน การพัฒนาคนจึงไม่เอื้อให้มีคุณสมบัติ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูงมุ่งทำงาน ชาญชีวิต วิธีการเรียนการสอนไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะช่างสงสัย และใฝ่หาคำตอบ ยังเน้นการสอนหนังสือมากกว่าการสอนคน นอกจากนั้นยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ครูยังเป็นผู้มีอำนาจในชั้นเรียน ครูยังคงยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้รู้มากที่สุด ถูกที่สุด และมีอำนาจมากที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีหน้าที่รับและปรับตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้ และวิธีการของครู สถานศึกษาซึ่งไม่เป็น “โรงเรียน “ เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่เป็น “โรงเรียน”

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จะมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สาระที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรากฏอยู่หลายหมวดหลายมาตรา เช่น

หมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการให้ยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ต้องจัดให้ทุกคนมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

หมวด 3 ระบบการศึกษา การจัดการศึกษา มี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย หมวดที่เป็นหัวใจ คือ

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ซึ่งว่าด้วยหลักการ สาระและกระบวนการเรียนรู้

หมวด 5 การบริหารและจัดการศึกษา

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1. หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

หมวดนี้มีสาระที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ดังนี้

1.1 มาตรา 6 ลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณภาพ มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.2 มาตรา 7 เป้าหมายกระบวนการเรียนรู้มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภาคภูมใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.3 มาตรา 8 การจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

สาระของหมวดนี้ครอบคลุมหลัก สาระ และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างให้แนวทาง การมีส่วนร่วมสรรค์สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ทางการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน สาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ตามหมวดนี้เริ่มตั้งแต่ มาตรา 22 ถึง มาตรา 30 มีสาระสำคัญ 8 เรื่องใหญ่ ๆ คือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.1 มาตรา 22 หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มความศักยภาพ

2.2 มาตรา 23 สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณภาพกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมืองและการปกครองความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับ

ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุลรวมทั้งการปลูกฝัง คุณภาพ ค่านิยม และคุณลักษณะอันถึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียน อาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่

2.3 มาตรา 25 บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

2.4 มาตรา 26 การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดลองควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา และให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

2.5 มาตรา 27 และ 28 การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยสาระของหลักสูตร ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.6 มาตรา 29 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนการพัฒนาระหว่างชุมชน

2.7 มาตรา 30 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการ

เรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นบทบัญญัติที่ให้ทิศทางในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ชัดเจน แม้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ของชาติเป็นงานที่ยาก แต่เป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ที่มุ่งสัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ทุกส่วนของสังคมไม่ว่าฝ่ายนโยบาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้เรียน ผู้บริหาร ชุมชน ต้องมีความเข้าใจตรงกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติครั้งนี้ โดยมุ่งหวังที่จะได้เห็นคนไทยที่พึงประสงค์เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และมีความสุขลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้ นักการศึกษา นักคิด ครูอาจารย์ ผู้บริหาร ผู้เรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษา ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนและลักษณะกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สรุปเป็นสาระสำคัญ ได้ดังนี้

ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

1. คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมี คุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกมีความเชื่อถือเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละรักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

2. คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้

3. คนที่มีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตเป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกาย แข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษย์สัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2540: 5)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม วิทยาศึกษาศาสตร์ งานวิจัย

2.2 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2.2.1 ความหมายของการปฏิรูปการศึกษา

ปฏิรูป หมายถึง สมควร เทียม ไม้แท้ ปรับปรุงให้สมควร

ศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน อบรม

(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2519: 857)

ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษา จึงมีความหมายว่า การปรับปรุง การเล่าเรียน ฝึกฝนและอบรม การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาทั้งระบบเป็น การปรับปรุง การดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการเลือกสรร เปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมแนวทางการดำเนินงานที่มีอยู่เดิม ด้วยความคาดหมายว่าจะสามารถแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่มีอยู่เดิมให้เบาบางลงหรือหมดไป และสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุถึงจุดหมายความเป็นเลิศทางการศึกษาในปี พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2541: 78)

การปฏิรูป (Improvement) เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานใหม่ในกลไกและองค์ประกอบต่าง ๆ จากหลักการเก่า ๆ ล้าสมัย ไม่ชัดเจน มาเป็นการทำงานที่ฉับไว รวดเร็ว พัฒนานำหน้า ทันกาลในยุคโลกาภิวัตน์และชัดเจน โดยการปรับปรุงให้เหมาะสม หรือปรับปรุงให้ดีขึ้น ฉะนั้น การปฏิรูปในเรื่องใดคือการปรับปรุงในเรื่องนั้นให้ดีขึ้นกว่าเดิม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การปฏิรูปการศึกษาหมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแนวความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมของคนเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน การจัดระบบการศึกษาให้ดีขึ้น เพื่อแก้ปัญหาอุปสรรคที่มีอยู่ให้เบาบางลงหรือหมดไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.2.2 แนวความคิด ความสำคัญและความจำเป็นของการปฏิรูปการศึกษา

โลกปัจจุบัน มีความเจริญรุดหน้าด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนทั่วไป ก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมายผู้คนที่จะดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ ต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และมีทักษะชีวิตที่เหมาะสมเพียงพอ นักวิชาการนักการศึกษา บุคคล องค์คณะบุคคล ทั้งภาครัฐและองค์กรธุรกิจเอกชนได้แสดงแนวคิดทัศนะเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาไว้ ดังนี้

160714

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2542: 6) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าเกิดจากแรงผลักดันและผลกระทบจากสภาพแวดล้อม เช่น เทคโนโลยี และการสื่อสาร การแข่งขัน ความต้องการแรงงาน ความพึงพอใจของผู้รับบริการ รัฐธรรมนูญ กฎหมาย การศึกษา ระดับการศึกษาของประชากรแรงงานต่ำ เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง สภาพสังคมวัฒนธรรมหลากหลาย วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีก้าวหน้าเร็ว การเมืองและสิทธิหน้าที่ของบุคคล การจัดการศึกษาไม่สนองความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน สังคม ประเทศชาติและกระแสโลกาภิวัตน์จึงจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษา

สมศักดิ์ ปริศนานันทกุล (2542: 14) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับโครงการ "การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์" โดยให้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาในอนาคตดังนี้

1. การศึกษาไทยในอนาคต จะต้องทำให้ชีวิตเป็นชีวิตแห่งการเรียนรู้และสร้างปัญญา ต้องมุ่งพัฒนาตัวบุคคล ครอบครัว และการผนึกกำลังของชุมชน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ เพื่อศึกษาและพัฒนาตนเองตลอดชีวิต ปรับตัวได้กับสภาวะโลกที่เปลี่ยนแปลง ปรัชญาการศึกษาจึงอยู่ที่ชีวิต ที่มีความสุขคือชีวิตที่มีการเรียนรู้

2. การศึกษาไทยในอนาคตต้องเป็นการศึกษาเพื่อคนชุมชนและสังคม ต้องให้อิสระ ผู้เรียนทุกคน วัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์ จะเป็นคุณสมบัติสำคัญของกระบวนการศึกษา การศึกษาจะต้องมีเครือข่ายการเรียนรู้ประสานสัมพันธ์กัน โดยอาศัยความหลากหลายขององค์กรต่าง ๆ ทั้งโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน ให้เป็นประโยชน์ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่ายข้อมูลจากทั่วโลกมาใช้

3. การศึกษาไทยในอนาคต ต้องเป็นการศึกษาที่มีความสมดุลและความพอดี ต้องช่วยกันรักษาวัฒนธรรมอันเป็นรากฐานของสังคมไทย ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจที่ทันสมัย กับคุณค่าแบบไทย การเรียนรู้ความเป็นไทย และความเป็นสากล ต้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้กับประชาคมโลกและธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น โดยผู้ที่ผ่านการศึกษาแต่ละคนจะมีความสามารถและคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญ คือ เป็นผู้มีสุขภาพอนามัยดี ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นผู้มีความสามารถในการคิดเป็นผู้ใฝ่รู้และสามารถแสวงหาความรู้ เป็นผู้มีความสามารถทางวิชาการ และวิชาชีพ เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละและอดทน ร่วมมือกับผู้อื่นได้ดี มีความเป็นประชาธิปไตย มีความรักชาติ ศาสนา

พระมหากษัตริย์ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมไทยและความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. เพื่อยกระดับมาตรฐานทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดให้สูงขึ้นและมีคุณลักษณะตามบทบัญญัติ 10 ประการ ของโรงเรียนในอุดมคติที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2. เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ให้มีความรู้ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ต่อไป

3. เพื่อให้นักเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนได้อย่างมีความสุข

นอกจากนั้น ประเวศ วะสี (2539: 74) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษาว่า มีวัตถุประสงค์ 3 อย่าง ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล (Education for All) การศึกษาต้องเป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้ของทุกคนในสังคม ตั้งแต่แรกเกิดจนตายอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นเด็กปฐมวัย เกษตรกรผู้ใช้แรงงาน พระภิกษุ คนพิการข้าราชการ ผู้สูงอายุ ให้ทุกคนได้เรียนรู้อันนำไปสู่การมีอาชีพและพัฒนาการทุกด้าน

2. สังคมทั้งมวลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education)การศึกษาสำหรับคนทั้งมวลจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อสังคมทั้งมวลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การศึกษาไม่ใช่เป็นเรื่องของครู โรงเรียนหรือกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้นแต่ทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาหรือสังคมต้องเป็นไปเพื่อการศึกษา นั่นคือเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society)

3. การศึกษาที่แก้ปัญหาทั้งมวล (Education for Problems) การศึกษาเพื่อแก้ปัญหาของคนทั้งมวล ต้องเปลี่ยนจินตนาการจากการศึกษาคือการท่องหนังสือ มาเป็นการศึกษาคือ การเรียนรู้ที่สามารถแก้ปัญหาทั้งมวล ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาทางสุขภาพ ปัญหาทางสังคม ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม ปัญหาทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ปัญหาทางการเมือง การศึกษาไม่ควร จะเอาการท่องหนังสือหรือวิชาเป็นตัวตั้ง ซึ่งเรียนยาก

น่าเบื่อหน่ายและมองไม่เห็นอนาคต แต่ควรจะประมวลปัญหาที่มีทั้งหมด แล้วจัดการศึกษาชนิดที่สามารถแก้ปัญหาทั้งมวล และทำให้เกิดความ เข้มแข็งจากการทำจริง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539 : 50-69) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อมุ่งสู่อุดมการณ์ทางการศึกษา การศึกษาเพื่อนำไปสู่สังคมในอุดมคติจำเป็นต้องปฏิรูปวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษา เพื่อสร้างโครงสร้างปรัชญา แนวคิดและสร้างค่านิยมที่ถูกต้องของคนในสังคมให้ไปสู่ทิศทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต

2. ปฏิรูปการศึกษา เพื่อสร้างสรรค์ความเป็นคนให้สมบูรณ์ ได้แก่ การศึกษาที่รวมการสร้างสรรค์คนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ คือ การศึกษาเพื่ออัตตา การศึกษาเพื่อชีวิตและการศึกษาเพื่อปวงชน

3. ปฏิรูปการศึกษาเพื่อวางปรัชญาเบื้องต้นของหลักการศึกษาที่ถูกต้อง เป็นการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้คนเข้าไปสัมผัสถึงแก่นแท้ ในความหมายของการศึกษา ได้แก่ ตระหนักว่าตลอดชีวิตคือการเรียนรู้ ตระหนักว่าทุกสถานที่คือห้องเรียน ตระหนักว่า การเรียนรู้สิ่งที่คนสนใจและมีความถนัด โดยธรรมชาติจะพัฒนาคนไปได้ไกลกว่า

4. ปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เรียนรู้ในการใช้เวลาอย่างคุ้มค่า

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การปฏิรูปการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้มีศักยภาพ มีคุณภาพ สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและอยู่ร่วมกับสังคมชุมชนได้อย่างมีความสุข การสอนอย่างเหมาะสมด้วย ดังนั้น อาคารสถานที่จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนการสอนและการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มีแนวทางในการดำเนินงานมี 5 ด้าน คือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. การปฏิรูประบบการศึกษา
2. การปฏิรูปการเรียนรู้
3. การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ
4. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. การปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา

1. การปฏิรูประบบการศึกษา มีความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปเพราะระบบการศึกษาเก่าใช้กันมานานหลายปี เมื่อเปรียบเทียบสังคมในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กับโลกในปัจจุบันจะเห็นถึงความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยี ทำให้โลกเล็กลง

สามารถติดต่อกันได้ทั่วโลก ดังนั้นในเรื่องการศึกษาจำต้องมาทบทวนว่าสิ่งที่คนในรุ่นเก่าได้เรียนรู้มาย้อนหลัง 50 ปี นั้นสามารถทำให้เด็กได้เรียนรู้ต่อสู้แข่งขันในโลกปัจจุบันนี้ได้หรือไม่ นอกจากนี้ในอดีตจะมุ่งเน้นแต่การเรียนรู้ในระบบ ซึ่งเรียนรู้แต่ในห้องเรียน โรงเรียน แต่ปัจจุบันยังส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจึงต้องบูรณาการทั้ง3 ระบบ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา มีสื่อต่างๆออกมาอย่างหลากหลาย การศึกษาจึงต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาใหม่ สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาปฐมวัย และการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ว่ารัฐบาลต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ให้อย่างทั่วถึงมีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ความสนใจ

2. การปฏิรูปการเรียนรู้ มี 3 เรื่องที่เป็นหัวใจสำคัญ คือ

2.1 จะให้เด็กเรียนอะไร

2.2 ใครสอน

2.3 สอนอย่างไร

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียนโดยเชื่อมโยงหลักสูตรสาระการเรียนรู้ของ ผู้เรียนที่ต้องการหลักสูตรมิใช่เพียงแค่ 12 ปี แต่เริ่มตั้งแต่แรกเกิด-20 ปี เมื่อบรรลุนิติภาวะแล้วทุกคนพร้อมจะต่อสู้กับโลกภายนอกได้ ส่วนหลักสูตรแกนกลางของแต่ละสถานศึกษาในท้องถิ่นจะต้องใช้แหล่งเรียนรู้หลักสูตรในแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง

3. การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีการจัดรวม 3หน่วยงาน คือ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และทบวงมหาวิทยาลัย มาเป็นกระทรวงศึกษาธิการและมีการจัดโครงสร้างใหม่ เป็นนิติบุคคล จำนวน 5 ส่วน ในส่วนกลาง คือ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในส่วนภูมิภาคมีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเริ่มต้นที่ 175 เขต (แต่ไม่ใช่ข้อยุติหากเกิดปัญหาภายหลังการปฏิบัติสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม) โดยต้องดูจำนวนสถานศึกษาประชากร และทุกเขตการศึกษาต้องมีโรงเรียนมัธยม และโรงเรียนอาชีวศึกษาที่เด็กสามารถเรียนต่อได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

4. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนและวิธีการสอนว่าจะต้องสอนอย่างไร จึงได้มอบนโยบายให้เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏให้ช่วยดูแลเรื่องการพัฒนาผู้สอนด้วยการผลิตและพัฒนาครูให้มีสติปัญญาและความรู้

5. การปฏิรูปทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา จะเน้นการระดมทรัพยากร การมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานทุกชุมชนในสังคมเพื่อการเรียนรู้ เช่น โรงเรียนในชนบทมีปัญหาคอมพิวเตอร์เสีย ก็สามารถขอความร่วมมือจากวิทยาลัยเทคนิคในท้องถิ่นที่ใกล้เคียง เพื่อให้ความรู้ช่วยแนะนำ การซ่อมบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือการส่งเสริมการทำเกษตรในโรงเรียน ก็ควรให้เกษตรกร ดีเด่น ภูมิปัญญาชาวบ้านมาอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงสิ่งเหล่านี้นับเป็นการจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิรูปการศึกษา

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียน ดังนี้

3.1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่รวมทั้งวัสดุ/อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นส่วนสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน

3.2. การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ หมายถึง การควบคุมการดำเนินงานทั่วไปของโรงเรียนด้านงานเอกสาร รวมทั้งการเงินและพัสดุ ให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของทางราชการและเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อให้บริการแก่งานฝ่ายต่างๆในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

3.3. การบริหารงานบุคลากร หมายถึง การดำเนินการบริหารจัดการเกี่ยวกับบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ซึ่งต้องดำเนินการให้ครบถ้วน เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3.4. การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและกิจกรรมนักเรียนทั้งหมด ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลสำเร็จ

3.5. การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรู้จักใช้อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการควบคุมดูแลรักษาการให้บริการแก่ชุมชน การรู้จักส่งเสริมทะนุบำรุงอาคาร สถานที่ที่มีอยู่ให้คงสภาพดี และสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.6. การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพตามความต้องการของหลักสูตรและของท้องถิ่น

สรุปการบริหารการจัดการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จตั้งอยู่บนฐานของความเชื่อปรัชญาที่ว่า เด็กทุกคนเรียนได้ จึงยอมรับกันว่า การปรับปรุงจะเกิดผลสำเร็จได้ก็ด้วยวิธีการบริหารโดยการใช้ โรงเรียนเป็นฐาน(School -Based- Management)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา นับตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ การปฏิรูปเป็นภาพรวมของประเทศ โดยในระยะแรกได้กำหนดแนวทางการปรับปรุงสถานศึกษา ให้มีสภาพพร้อมที่จะดำเนินการปฏิรูปอย่างเต็มรูปแบบ และกำหนดเป็นบัญญัติ 10 ประการโดยมีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539 : 73-75)

บัญญัติข้อที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียน ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ มีจิตสำนึกในการที่จะพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคมผู้บริหารควรมีเวลาอยู่ประจำสถานศึกษาเพื่อดูแลการปฏิบัติงานภายในให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.1 ผู้บริหารต้องอุทิศตนในการปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยทำงานมากกว่าเวลาปกติ

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยเริ่มนำนวัตกรรมเทคโนโลยี ใหม่มาใช้ในโรงเรียนและดำเนินการนั้นประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนต้องปรับปรุงและพัฒนางาน เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของชุมชน โดยปฏิบัติตามแผนของโรงเรียน และสนองความต้องการของชุมชนเป็นอย่างดี

1.4 ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้เวลาในการปฏิบัติงานในโรงเรียนอย่างเพียงพอ

1.5 ผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลการนิเทศภายในมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในและการเรียนการสอน

1.6 ผู้บริหารโรงเรียนต้องสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและท้องถิ่น

1.7 ผู้บริหารโรงเรียนต้องสนับสนุนให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนและงานอื่นๆของโรงเรียนอยู่เสมอ โดยมีการประเมินและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรและส่งเสริมให้ใช้แนวทางใหม่ๆในการจัดการเรียนการสอน และงานอื่น ๆ

1.8 ผู้บริหารโรงเรียนต้องนำข้อมูลสภาพปัญหา ความต้องการของบุคลากรปรับปรุงงานของโรงเรียนละพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

1.9 ผู้บริหารโรงเรียนต้องสนับสนุนให้นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการปรับปรุง ผู้เรียนและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

1.10 ผู้บริหารโรงเรียนต้องประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนให้บุคลากรและชุมชนทราบและมีการนำผลสะท้อนจากการรับฟังข้อมูล ข่าวสาร มาใช้ในการปรับปรุงงานของโรงเรียน

บัญญัติข้อที่ 2 มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนหรือสถานที่เอื้อต่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และปลูกฝังเรื่องความสะอาด ความมีวินัย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความสามัคคี รวมทั้งการจัดให้โรงเรียนมีความร่วมมือ มีต้นไม้แหล่งน้ำ บ่อน้ำ ไร้ฝุ่นไร้มลภาวะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.1 บริเวณโรงเรียนมีความร่มรื่น มีการวางผัง ตกแต่งสวยงามด้วยไม้ดอกไม้ประดับ

2.2โรงเรียนมีแหล่งน้ำ ใช้ประโยชน์ได้อย่างดี และจัดบริเวณแหล่งน้ำให้ดูสะอาด

2.3 บริเวณโรงเรียนทั้งหมดดูสะอาดตา ปราศจากขยะและฝุ่น

2.4 มีการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เพื่อการเรียนการสอน โดยมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงของนักเรียนโดยใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประจำ

2.5 การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนปลูกฝังความมีวินัยความรับผิดชอบของนักเรียน ในการเรียนในสนาม การระวังรักษาธรรมชาติและโดยจัดกิจกรรมสร้างความมีวินัยและความรับผิดชอบด้วยการปฏิบัติจริงและให้นักเรียนดูแลควบคุมกิจกรรมกันเอง

2.6 การใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยรักษาความสะอาดให้แก่นักเรียน โดยมีกิจกรรมในการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนอาคารและห้องเรียนต่างๆโดยการจัดกลุ่มนักเรียนให้รับผิดชอบในการปฏิบัติจริง

2.7 การใช้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ปลูกฝังให้นักเรียนมีลักษณะนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีความรักสามัคคีซึ่งดูจากความพร้อมเพรียงของนักเรียนและความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.8 การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ให้มีความปลอดภัยและมีมาตรการในการ ป้องกันและแก้ไข

2.9 บุคลากรและผู้เรียนในโรงเรียนมีความรู้สึกเป็นสุขและพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีความรู้สึกหวงแหนสภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนและอยากอยู่ในโรงเรียน

2.10 บุคลากรภายนอกมีความประทับใจต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนก่อให้เกิดความพึงพอใจและชื่นชมอย่างมาก และเกิดความรู้สึกชมเชยต่อบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน

บัญญัติข้อที่ 3 เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อม มีแผนผังเต็มรูปแบบ ต้องมีห้องเรียนห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ตลอดจนมีสนามกีฬาครบครัน โดยให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

3.1 โรงเรียนมีผังแม่บทอาคารสถานที่เต็มรูปแบบเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและดำเนินการปลูกสร้างครบถ้วนตามผังแม่บท

3.2 มีห้องเรียนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน สะอาดและเหมาะสม มีสภาพแสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ ไม่มีเสียงรบกวน

3.3 ห้องสมุดมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน สะอาด วัสดุครุภัณฑ์มีคุณภาพจำนวนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน และมีการให้บริการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

3.4 ห้องคอมพิวเตอร์ มีขนาดเหมาะสมและมีเครื่องคอมพิวเตอร์เพียงพอต่อการใช้บริการ ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนและนักเรียนทุกคนสามารถ ใช้ได้ตามโอกาสอันควร

3.5 ห้องปฏิบัติการทางภาษามีห้องขนาดเหมาะสม และมีอุปกรณ์การสอนด้านภาษาเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ห้องมีความสะอาด มีการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนและนักเรียนทุกคนสามารถใช้ได้ตามโอกาสอันควร

3.6 ห้องวิทยาศาสตร์ มีขนาดเหมาะสมและอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ห้องมีความสะอาด มีการใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนและนักเรียนทุกคนสามารถใช้ได้ตามโอกาสอันควร

3.7 ห้องปฏิบัติการวิชาชีพ โรงฝึกงาน อาคารเอนกประสงค์ มีห้องขนาดเหมาะสมและมีอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ห้องมีความสะอาด มีการใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามลักษณะวิชาชีพตามความต้องการของท้องถิ่น มีการป้องกันอุบัติภัยครบถ้วนและนักเรียนสามารถใช้ได้ตามโอกาสอันควร

3.8 ห้องประชุม อาคารเอนกประสงค์ มีห้อง อาคารขนาดเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนและมีอุปกรณ์ครบถ้วนตามความจำเป็น สะอาด และใช้ประโยชน์คุ้มค่า

3.9 ห้องสุขา มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียนและครู ห้องสุขามีความสะอาดมีการบำรุงรักษาที่ดี

3.10 สนามกีฬา สถานที่ออกกำลังกายทั้งในร่มและกลางแจ้ง มีอุปกรณ์กีฬาเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีความปลอดภัยและใช้ประโยชน์ได้เหมาะสม

บัญญัติข้อที่ 4 มีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบครัน โดยจัดซื้อในราคาท้องตลาดที่เป็นธรรมทั้งให้เหมาะสมกับการใช้เกิดประโยชน์สูงสุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

4.1 โสตทัศนูปกรณ์ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เครื่องฉายภาพนิ่ง เครื่องเล่นเทปโทรทัศน์ เป็นต้น มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียนและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

4.2 สื่อการเรียนการสอนตามวิชา รายวิชา กลุ่มวิชาต่างๆมีเพียงพอกับจำนวนนักเรียนและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตสื่อ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องอัดสำเนา เครื่องถ่ายเอกสาร มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียนและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

4.4 เครื่องดนตรีนาฏศิลป์ มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียนและใช้ประโยชน์ได้อย่าง เหมาะสม

4.5 การจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอน ซื้อง่าย ราคาเหมาะสม

บัญญัติข้อที่ 5 มีบุคลากร ครูผู้สอนครบตามเกณฑ์ หากขาดแคลนควรให้ครูเกษียณอายุหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยสอนและให้มีระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

5.1 จำนวนครูผู้สอนในโรงเรียนครบตามเกณฑ์และสอนตามความถนัด

5.2 การใช้บุคลากรภายนอกมาช่วยสอนในโรงเรียน ซึ่งบุคลากรภายนอกหมายถึงครูต่างโรงเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.3 ต้องใช้ระบบการศึกษาทางไกลมาช่วยสอนในโรงเรียน ซึ่งควรดำเนินการให้เป็นประจำและมีแผนการใช้ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

5.4 ครูผู้สอนมีจิตสำนึกในหน้าที่ โดยปฏิบัติงานตรงตามเวลา มีความรับผิดชอบและอุทิศตนในการปฏิบัติงาน

5.5 คุณภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู หมายถึงการจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมตามแนวของหลักสูตรและพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ

บัญญัติข้อที่ 6 องค์การท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการหรือด้านบริหาร เช่น กำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ได้แก่ การสอนภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา การสอนวิชาชีพการเกษตร การก่อสร้าง ไฟฟ้า เป็นต้น

6.1 การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียน

6.1.1 มีการวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6.1.2 มีการปฏิบัติร่วมกันกับชุมชน

6.1.3 มีการติดตามประเมินผลทุกขั้นตอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

6.2 การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตร

6.2.1 มีการวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6.2.2 ขั้นปฏิบัติตามแผน

6.2.3 มีการติดตามประเมินผลทุกขั้นตอน

6.3 การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นโดยเป็นแหล่งวิทยากร สถานฝึกงาน เช่น เป็นวิทยากรพิเศษ

6.3.1 มีการวางแผนร่วมกัน

6.3.2 ขั้นปฏิบัติตามแผน

6.3.3 มีการติดตามประเมินผลทุกขั้นตอน

6.4 การมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมสนับสนุนกิจการที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนและกิจกรรมอันเป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6.4.1 มีการวางแผน

6.4.2 ขั้นปฏิบัติตามแผน

6.4.3 มีการติดตามประเมินผลทุกขั้นตอน

6.5 การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาสถานที่ของชุมชน

6.5.1 มีการวางแผนร่วม

6.5.2 ขั้นปฏิบัติตามแผน

6.5.3 มีการติดตามประเมินผลทุกขั้นตอน

บัญญัติข้อที่ 7 มีการเก็บค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ครบครัน ทั้งนี้ให้ยกเว้นค่าเล่าเรียนให้กับเด็กยากจนและจ่ายค่าตอบแทนให้นักเรียนในการพัฒนาหรือปฏิบัติ ฝึกอาชีพที่เกิดรายได้และเป็นประโยชน์แก่โรงเรียน เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เป็นต้น

7.1 ปริมาณการเก็บเงินค่าเล่าเรียน และค่าธรรมเนียมการศึกษาจากผู้เรียนมาพอ สมควร

7.2 โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมให้หลากหลาย ที่ช่วยให้นักเรียนได้รับค่าตอบแทน

7.3 มีปริมาณของนักเรียนได้รับค่าตอบแทนจากการพัฒนาหรือฝึกปฏิบัติหรือฝึกอาชีพที่เกิดรายได้และเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

7.4 มีการสงเคราะห์นักเรียนที่ยากจน เช่น ยกเว้นค่าเล่าเรียน ให้ทุนการศึกษา จัดหางานให้ทำ

7.5 มีปริมาณการใช้จ่ายเงินค่าเล่าเรียน และค่าธรรมเนียมการศึกษาในการพัฒนาโรงเรียนและจัดอุปกรณ์การเรียนการสอน

บัญญัติข้อที่ 8 มีการส่งเสริมให้กลุ่มบุคคล หรือชุมชน มีส่วนร่วมในการแสวงหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการบริหารการจัดการของสถานศึกษา การจัดสวัสดิการให้กับครู เช่น การจัดที่พัก ค่าตอบแทน ค่าล่วงเวลา ค่าสอนพิเศษ ค่าฝึกอบรม ตลอดจนการแก้ปัญหาหนี้สินครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

8.1 โรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดตั้งองค์กร เพื่อสนับสนุนกิจกรรมหารายได้ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8.2 ปริมาณกิจกรรมในการแสวงหาทรัพยากรจากความร่วมมือของชุมชนและโรงเรียนควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย

8.3 การใช้ทรัพยากรที่สถานศึกษาได้รับจากการมีส่วนร่วมของบุคคลหรือชุมชน โรงเรียนและชุมชนต้องร่วมกันวางแผนได้อย่างเหมาะสม

8.4 ทรัพยากรที่ได้มาถูกนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารและการจัดการของโรงเรียนได้มากที่สุด

8.5 ทรัพยากรที่ได้มา ถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อจัดสวัสดิการให้กับครูและแก้ปัญหาหนี้สินของครู โรงเรียนต้องวางแผนการใช้จ่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากร

บัญญัติข้อที่ 9 มีการวัดและประเมินทางการศึกษาที่มุ่งเน้นผลผลิต คือคุณภาพของนักเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

9.1 มีการวางแผนการวัดและประเมินผลคุณภาพของนักเรียนตามรายวิชาต่าง ๆ

9.2 ควรมีการประเมินคุณภาพของนักเรียนทุกรายวิชา

9.3 มีขอบข่ายของการวัดผลและประเมินผลที่ใช้อยู่จริงในสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนานักเรียนครบทุกด้าน คือ พุทธพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย

9.4 ครูผู้สอนได้นำผลจากการวัดผลและประเมินผลไปพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ

9.5 คุณภาพของเครื่องมือวัดผลการเรียนให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ครอบคลุมเนื้อหา และเที่ยงตรงในการวัด

บัญญัติข้อที่ 10 เป็นโรงเรียนที่มีผู้นำท้องถิ่น และผู้ปกครองทุกระดับทุกประเภทยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

10.1 มีบุตรหลานผู้นำท้องถิ่นและผู้ที่มีฐานะเข้าเรียนในโรงเรียน

10.2 มีบุตรหลานของครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนนั้น

10.3 มีศิษย์เก่าที่สามารถศึกษาต่อที่อื่นได้หรือได้รับความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

10.4 โรงเรียนมีผลงานของผู้เรียน และได้รับรางวัล

10.5 การปฏิบัติงานที่สะท้อนประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน โดยโรงเรียนปฏิบัติครบตามภารกิจ และสามารถพัฒนาตนเองผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนของหน่วยงานต้นสังกัดและถือเป็นแบบอย่างที่ดีได้

4. สรุปแผนงาน/โครงการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท ปีงบประมาณ 2546

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท ในฐานะองค์กรหลักที่รับผิดชอบการศึกษาภาคบังคับของจังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ อีกทั้งยุทธศาสตร์และเป้าหมายการบริหารงานจัดการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2546เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานและเป็นแนวคิดในการวางแผน การจัดการศึกษาภาคบังคับ สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประชาชนวัยเรียนได้รับการศึกษาอย่างมี คุณภาพ อย่างทั่วถึง เป็นคนดี คนเก่ง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีจิตสำนึกในความเป็นไทย และมีศักยภาพในระดับสากล หน่วยงานทุกระดับได้รับการพัฒนาถึงเกณฑ์มาตรฐาน บุคลากรทุกคนเป็นมืออาชีพ มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือและสนับสนุนจากชุมชนและองค์กรต่างๆในท้องถิ่น

พันธกิจ

1. จัดและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชากรวัยเรียนของจังหวัดชัยนาทอย่างทั่วถึง เสมอภาค และมีคุณภาพตามมาตรฐาน

2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

3. พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นระบบการบริหารจัดการ ที่ดี โดยเน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย

วัตถุประสงค์

1. ประชากรวัยเรียนระดับปฐมวัย และการศึกษาภาคบังคับ ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นไทยและมีศักยภาพระดับสากล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2. สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายใน สามารถให้บริการการศึกษาที่มี คุณภาพทัดเทียมกัน

3. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ คุณธรรม ทักษะความสามารถในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ

4. การบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ ได้รับการพัฒนาให้เป็นระบบบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น

เป้าหมาย

1. การสร้างความเสมอภาคในโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา

2. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และมุ่งสู่ระดับสากลบนพื้นฐานภูมิปัญญาไทย

3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน

4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. สร้างความเป็นเลิศทางการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์

1. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และมุ่งสู่ระดับสากลบนพื้นฐานภูมิปัญญาไทย

2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน

3. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

4. การสร้างความเสมอภาคในโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา

5. สร้างความเป็นเลิศทางการบริหารจัดการ

จากวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท จึงได้กำหนดโครงการ/กิจกรรมที่สนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา เช่น

1. โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้

2. โครงการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. โครงการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียน

4. โครงการพัฒนาบุคลากรการศึกษาแบบบูรณาการ

5. โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

โครงการดังกล่าวข้างต้นเป็นโครงการที่สนับสนุนนโยบายการปฏิรูปการศึกษาซึ่งจะส่งผลการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นไทยและมีศักยภาพในระดับสากล

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

สุเนตร สีหานู (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนต้นแบบของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า

1. สภาพแวดล้อมทั่วไปสำหรับการดำเนินงานมีความเหมาะสมดี แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนแหล่งวิทยาการในชุมชน

2. ปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินงานมีความเพียงพออยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและ แต่ละด้าน ยกเว้นด้านงบประมาณอยู่ในระดับน้อย

3. กระบวนการดำเนินงานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้อย่างมีความสุข ด้านการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น ด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ด้านการเรียนรู้แบบองค์รวม: องค์รวมแห่งการเรียนรู้และด้านการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

4. ด้านผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับ มาก ทั้งโดยภาพรวมและแต่ละรายด้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ฐิติพันธุ์ ศรีโสภา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทในการปฏิรูปการศึกษาของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตคลองสามวา สังกัด สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาอยู่ในระดับมากและผู้บริหารให้ความสำคัญกับการปฏิรูปวิชาชีพเป็นอับดับแรก รองลงมาคือด้านการปฏิรูปหลักสูตร ด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน และอันดับสุดท้ายได้แก่ด้านการปฏิรูปการบริหาร

ประพิณ ใครลามเมา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การประเมินโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่า

1. ปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงาน ในโรงเรียนแกนนำปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความสำเร็จในการปฏิบัติงานในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงานในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานในโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. ปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยสนับสนุนสามารถทำนายความสำเร็จในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยทั้ง 6 ประการสามารถทำนายความสำเร็จได้ทั้ง 3 ด้านยกเว้นปัจจัยสนับสนุนด้านศักยภาพและบทบาทของศึกษานิเทศก์และนักวิชาการในท้องถิ่นที่ทำนายความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการได้เพียงด้านเดียว

พงษ์ลัดดา เชิดพานิชย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ตามบัญญัติ10 ประการ พบว่า

1. การดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา ตามบัญญัติ 10 ประการ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ปรากฏว่า มีการดำเนินงานตามบัญญัติ 10ประการโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2. ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา ตามบัญญัติ 10 ประการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 3 ข้อ คือ บัญญัติที่ 2 การจัดกิจกรรมปลูกฝังความสะอาดและการจัดนิทรรศการในโรงเรียน บัญญัติที่ 5 มีนโยบายการสรรหาบุคลากรมาช่วยสอนและบัญญัติที่ 10 นักเรียนที่กำลังศึกษาหรือจบการศึกษาแล้วทำลายชื่อเสียงของทางโรงเรียน ส่วนบัญญัติอื่นๆไม่สัมพันธ์กับขนาดโรงเรียน

เมธี ดิสวัสดิ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บริบท 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า

ด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ ผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูต่ำกว่าเกณฑ์ นั่นคือ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสมน้อยในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยากและกิจกรรมของโครงการทุกฝ่ายให้การยอมรับในระดับน้อย

ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ ผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่ำกว่าเกณฑ์ นั่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และชุมชนยังมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินโครงการไม่ดีพอ เงินงบประมาณ และเอกสารที่ได้รับการสนับสนุนน้อยเกินไป

ด้านกระบวนการของโครงการ ประเมินตามภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการประเมินการปฏิบัติงานตามภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสูงกว่าเกณฑ์ นั่นคือ ทุกหน่วยงานได้ปฏิบัติตามภารกิจของตน การประเมินการดำเนินงานของโรงเรียน ผลการประเมินตามความคิดเห็นของโรงเรียน โดยภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์ นั่นคือ โรงเรียนสามารถดำเนินการด้านหลักสูตรและเนื้อหาด้านการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและด้านสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และการบริการได้ดี ผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา โดยภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์ นั่นคือ โรงเรียนยังดำเนินการให้บริการและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ด้านผลผลิตโครงการ ประเด็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สูงกว่าเกณฑ์ นั่นคือ ครูมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดี และผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้ดี ประเด็นการวิจัยในชั้นเรียนและการประกันคุณภาพสถานศึกษา ผลการประเมินตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ต่ำกว่าเกณฑ์ นั่นคือ ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อยและโรงเรียนยังดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาได้น้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
RAJAPHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โอเวนและโรเจอร์ (Owen and Rogers. 1999 : 13-14) ได้ศึกษาหลักการประเมินและแนะนำว่าในการประเมินสิ่งใดนั้นยึดหลักการประเมิน ดังนี้

1. ต้องยึดมั่นในหลักเกณฑ์ และมีความมุ่งมั่นในการประเมินให้ดีที่สุด
2. ต้องมีการจัดโครงสร้างหรือกรอบความคิดที่เป็นมาตรฐาน
3. มีกระบวนการวัดที่เหมาะสมและเปรียบเทียบกับมาตรฐานอย่างเคร่งครัด

4. สังเคราะห์และบูรณาการอย่างชัดเจนเพื่อการตัดสิน

ดิรอดโค (Dirocco. 1999 : 82-84) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการสอนเวลาเรียน โดยให้ครูร่วมกันคิดกำหนดเอง ร่วมกันจัดตารางที่ยืดหยุ่น พบว่า สามารถเพิ่มอำนาจให้ครูได้และทำให้การเรียนการสอนมีผลต่อนักเรียนดีขึ้น มีผลงานวิจัยจากหลายท่านยืนยันว่าการเพิ่มอำนาจ โดยให้ครูร่วมกันดำเนินการตั้งแต่ร่วมกันคิดในการวางแผนและร่วมลงมือทำงาน จะทำให้มีความผูกพันกับโรงเรียนมากกว่าการใช้วิธีการควบคุมโดยกฎระเบียบ คำสั่ง

บอร์โคและคณะ (Borko, et al. 2000 : 273-304) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Exploring and Supporting Teacher Change : Two – Third Grade Teachers Experiences in a Mathematics and Literracy Satff Development Project โดยใช้รูปแบบ 3 ประการ คือ การฝึกหัดการเรียนการสอน การประเมินโดยใช้รูปแบบเน้นเป้าหมายที่นักเรียนและการปรับบทบาทของครูให้เน้นการอำนวยการเรียนการสอนแทนการควบคุมนักเรียนพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ปัจจัยด้านสถานการณ์ ปัจจัยด้านบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสถานการณ์ ส่วนการพัฒนาครูอาชีพโดยปริยาย คือ สนับสนุนด้านบุคคล การสนับสนุนด้านทรัพยากรและการสนับสนุนด้านเวลา

รอสส์ (Ross. 2000 : Abtract) ได้วิจัยเรื่องการประเมินความต้องการในการพัฒนาครูอาชีพของครูใหญ่ในโรงเรียนในระดับกลาง ในการเรียนรู้ทางสังคมและการเรียนรู้ทางอารมณ์ในโรงเรียนเพราะทักษะทางอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญมาก โดยมีเป้าหมายในการวิจัยเพื่อทราบระดับความต้องการในการพัฒนาความคิดด้านสังคมและอารมณ์ พบว่า ครูใหญ่ส่วนมากให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางสังคมและอารมณ์ เช่น การพัฒนาร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและการตัดสินใจร่วมกัน นอกจากนั้นครูใหญ่ยังต้องการเป็นผู้นำด้านการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถพัฒนาบรรยากาศทางสังคมและอารมณ์ในโรงเรียนอีกด้วย

เบียร์เรนส์ (Beerens. 2000 : 30) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา โรงเรียนและกล่าวว่า การที่จะให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น จะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. คณะกรรมการและผู้บริหารที่จะชี้นำวิสัยทัศน์ การวางแผนยุทธศาสตร์ในการประเมินและภาระงานขององค์การ .

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2. พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน ในการที่จะช่วยแนะนำอย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ ตอบสนองต่อความต้องการอย่างแท้จริง

3. รัฐและองค์กรของรัฐเพื่อกำหนดมาตรฐาน สนับสนุน ประเมินและให้การรับรอง

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การบริหารจัดการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตามแนวบัญญัติ 10 ประการ ยังมีปัญหาใน การปฏิบัติหน้าที่ที่ยังไม่สมบูรณ์ เช่นชุมชนและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เข้าใจใน บทบาทหน้าที่ การขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษา การขาดแคลนทรัพยากรใน การบริหาร การไม่เข้าใจนโยบายที่ชัดเจนปัญหาที่กล่าวมาล้วนเป็นปัญหาต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาโดยตลอด ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำที่สำคัญจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการศึกษาอย่างแท้จริงจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมอารยประเทศทั้งหลายสืบไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY